

Bijlage 2: Publieke consultatie EC Bodemgezondheid – de bodems in de EU beschermen, duurzaam beheren en herstellen, 01.08.2022
Integrale IenW reactie: 03.10.2022

Leeswijzer bij onderstaande Nederlandse inbreng: Omdat een keuze veelal zonder (mogelijkheid van) onderbouwing weinig zegt, is ervoor gekozen om geen keuze te maken in de vorm van een kruisje. Dit betekent niet dat Nederland zaken niet van belang vindt, maar dat antwoorden vaak genuanceerder zijn dan een simpel eens of oneens. Wel is ervoor gekozen om een uitgebreidere algemene toelichting te geven om zo de Nederlandse positie in een vroegtijdig stadium beter voor het voetlicht te brengen en richting te geven aan de wijze waarop Nederland een en ander graag geregeld ziet in het richtlijnvoorstel bodemgezondheid.

Deel I

Vraag 1

Geef aan hoe belangrijk het voor u is om de volgende kwesties op EU-niveau aan te pakken:

	Erg belangrijk	Belangrijk	Beperkt belangrijk	Niet belangrijk	Geen mening
Bescherming van bodemgezondheid					
Duurzaam bodemgebruik					
Bodemherstel, inclusief sanering verontreinigde terreinen					

Toelichting:

Vraag 2

Geef een rangorde van het belang van de volgende aanjagers van bodemdegradatie:

	Erg belangrijk	Belangrijk	Beperkt belangrijk	Niet belangrijk	Geen mening
Klimaatverandering, droogte, extreme weersomstandigheden					
Niet-duurzaam bodembeheer en intensivering van land- en bosbouwpraktijken (bijv. monoteelt en intensieve veehouderij)					
Industriële activiteiten, niet-duurzaam afvalbeheer en energieproductie					
Niet duurzaam waterbeheer, hergebruik en irrigatie					
Overexploitatie en consumptie van natuurlijke hulpbronnen					

Bodemafdekking en ruimtebeslag voor infrastructuur en bouw (bijv. gebouwen, wegen en spoorwegen, parkeerplaatsen, luchthavens)					
Andere veranderingen in landgebruik zoals omzetting van natuurlijke graslanden en bossen in bouwland					

Anderen/overigen (toelichting in 10-100 karakters)

Omdat een keuze veelal zonder (mogelijkheid van) onderbouwing weinig zegt, is ervoor gekozen om geen keuze te maken in de vorm van een kruisje. Dit betekent niet dat Nederland zaken niet van belang vindt, maar dat antwoorden vaak genuanceerder zijn dan een simpel eens of oneens. Wel is ervoor gekozen om een uitgebreidere algemene toelichting te geven om zo de Nederlandse positie in een vroegtijdig stadium beter voor het voetlicht te brengen en richting te geven aan de wijze waarop Nederland een en ander graag geregeld ziet in het richtlijnvoorstel bodemgezondheid.

Het Nederlandse bodemkwaliteitsbeheer van de toekomst is gericht op vitale bodems zodat aan de verschillende maatschappelijke opgaven invulling kan worden gegeven. Een vitale bodem, is een bodem met hierin aanwezig de van nature aanwezige biologische, chemische en fysische eigenschappen. Naast de aanpak van bodemverontreiniging worden ook de effecten van afdekking, vermesting (o.a. stikstof), verdroging, verlies van organische stof, biodiversiteit, etc. in het bodemkwaliteitsbeheer meegenomen. Dat betekent dat het begrip bodemkwaliteit voortaan breed en integraal invulling krijgt.

In het nationale klimaatakkoord is afgesproken dat de landbouw- en de landgebruiksector bovenop bestaand beleid de klimaatprestatie met 1,5 megaton CO2-equivalenten verbetert in 2030 ten opzichte van het emissie pad bij ongewijzigd beleid in 2016. Realisatie van dit doel is uitgewerkt in de Nationale Bossenstrategie, het duurzaamheidskader biograndstoffen, het Nationaal Programma Landbouwbodems en het Veenweideprogramma. Nederland kijkt hiermee in haar beleid naar zaken als : het duurzaam beheren van bosseninstandhouding en/of vergroting van organische stofgehalte in bodems en verhoging van grondwaterstanden in veenweidegebieden. Verspreiding van zeer zorgwekkende stoffen vanuit de lucht naar bodem is een industriële emissie waar de EC rekening mee dient te houden als aanjager van degradatie.

Vraag 3

Worden naar uw mening de oorzaken van bodemdegradatie op EU-niveau voldoende aangepakt:

- Voldoende
- Onvoldoende
- Helemaal niet
- Ik weet het niet/geen mening

Worden naar uw mening de oorzaken van bodem- en bodemdegradatie voldoende aangepakt op nationaal niveau:

- Voldoende
- Onvoldoende
- Helemaal niet
- Ik weet het niet/geen mening

Vraag 4

Hoewel bodems vaak worden geassocieerd met agrarisch bodemgebruik, maken ze deel uit van elk terrestrisch ecosysteem en is hun gezondheid cruciaal voor het milieu en de levering van veel

ecosysteemdiensten.

Welke soorten bodemgebruik moeten door het initiatief worden aangepakt:

	Helemaal mee eens	Deels eens	Deels oneens	Helemaal mee oneens	Geen mening
Alle soorten bodemgebruik moeten worden aangepakt					
Landbouwgronden					
Kunstmatige en bebouwde gebieden					
Industriegronden					
Bosgronden					
Wetlands					

Anderen/overigen (toelichting in 10-100 karakters)

Nederland steunt onder dit initiatief de aanpak van gedegreerde bodems, waar winst valt te behalen en waar niet door andere beleidsinitiatieven al in wordt voorzien. Zo past de realisatie van nieuw bos en nieuwe wetlands, evenals bodems in overgangsgebieden tussen functies, stedelijk groen en openbare ruimte goed in het initiatief en verdient stimulering.

Belangrijk is de stimulering van de herontwikkeling van afgedekte en/of verontreinigde bodems. De transitie van verharde parkeerterreinen naar half-verhardingen met groene bermen is eenvoudig uit te voeren, maar moet wel gestimuleerd worden door bewustwording. De sanering van voormalige bedrijventerreinen betekent dat deze minder waardevolle bodems bebouwd kunnen worden ten gunste van minder bebouwing op waardevolle bodems buiten de stadsgrenzen. Gerealiseerd moet worden dat de kosten per m² veel hoger zijn, waardoor dit een belemmering kan vormen om hiertoe daadwerkelijk over te gaan.

Het toepassen van functiecombinaties en duurzame landbouwpraktijken dragen bij aan natuurdoeleinden en klimaatmitigatie- en adaptatie, door bijvoorbeeld opslag van CO₂.

Vraag 5

Volgens de EU-bodemstrategie zijn bodems gezond als ze in goede chemische, biologische en fysische conditie zijn en dus in staat zijn om continu zoveel mogelijk ecosysteemdiensten te leveren.

Wat is uw oordeel over dat de toekomstige EU-bodemgezondheidswet de lidstaten wettelijke verplichtingen oplegt om tegen 2050 een gezonde bodem tot stand te brengen:

- 0 Helemaal mee eens
- 0 Deels mee eens
- 0 Deels mee oneens
- 0 Helemaal mee oneens
- 0 Geen mening/niet van toepassing

Vraag 6

De gezondheid van de bodem hangt af van het beheer en de veranderingen in landgebruik. Een duurzaam gebruik vereist zorg en inspanning en de overgang van niet-duurzaam naar duurzaam gebruik kan moeilijk zijn. Ondanks de huidige inspanningen om een duurzaam bodemgebruik te bevorderen, worden stedelijke, industriële, bos- en landbouwgronden nog steeds aangetast.

Bent u het ermee eens dat de lidstaten wettelijk verplicht zouden moeten zijn om eisen te stellen aan het duurzame gebruik van de bodem, zodat het vermogen ervan om voedsel te produceren, water te filtreren, biodiversiteit op te vangen en te ondersteunen, koolstof op te slaan enz. niet wordt belemmerd:

- 0 Helemaal mee eens
- 0 Deels mee eens
- 0 Deels mee oneens

- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 7

Metingen en monitoring van bodemgezondheid en bedreigingen zijn onvolledig. Verbeterde bodemmonitoring in heel Europa is nodig om vroegtijdige waarschuwingen te ontwikkelen voor overschrijdingen van kritische drempels en om duurzaam bodembeheer te sturen.

Bent u het ermee eens dat de lidstaten wettelijke verplichtingen moeten worden opgelegd om de bodemgezondheid op hun nationale grondgebied te controleren en daarover te rapporteren:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 8

In de EU zijn naar schatting 2,8 miljoen locaties mogelijk verontreinigd door vervuilende activiteiten. De EU beschikt al over enkele juridische instrumenten, zoals: de richtlijn industriële emissies en de richtlijn milieuaansprakelijkheid met bepalingen over bodemonderzoek en -sanering, maar hun toepassingsgebied is eerder gericht op preventie, beperkt in de tijd en gericht op specifieke risicoactiviteiten.

Bent u het ermee eens dat de lidstaten wettelijke verplichtingen zouden moeten worden opgelegd om verontreinigde locaties te identificeren die een aanzienlijk risico vormen voor de menselijke gezondheid en het milieu:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Bent u het ermee eens dat de lidstaten wettelijke verplichtingen moeten worden opgelegd om die verontreinigde locaties te saneren:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 9

De informatie en milieugegevens uit een register van verontreinigde locaties zouden openbaar beschikbaar moeten zijn:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 10

Ruimtebeslag is door het Europees Milieugentschap gedefinieerd als: het verlies van landbouw-, bos- en ander half natuurlijk en natuurlijk land aan stedelijke en andere kunstmatige landontwikkeling. De EU heeft als doel om in 2050 een toestand van geen netto ruimtebeslag te bereiken. Het netto ruimtebeslag is het verschil tussen ruimtebeslag en landhergebruik.

Bent u het ermee eens dat het wetgevingsvoorstel verplichtingen moet bevatten voor de lidstaten om toezicht te houden op en verslag uit te brengen over de voortgang in de richting van de EU-doelstelling van "geen netto ruimtebeslag" tegen 2050:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 11

Bodemgezondheid is zeer relevant voor burgers, boeren, bosbouwers en grondeigenaren in het algemeen, maar ook voor investeerders, overheden en bedrijven. Om een groter bewustzijn van de toestand van de bodem te creëren, hebben sommige lidstaten certificaten van bodemgezondheid ontwikkeld. In sommige gevallen moeten deze tijdens landtransacties worden verstrekt om de koper adequaat te informeren over de bodemtoestand, vergelijkbaar met een energieprestatiecertificaat dat informatie geeft over de energie-efficiëntie van een huis bij verkoop.

Bent u het ermee eens dat de lidstaten wettelijke verplichtingen moeten worden opgelegd om een mechanisme in te stellen om de koper te informeren over de gezondheid van de bodem wanneer grond wordt verkocht:

- Helemaal mee eens
- Deels mee eens
- Deels mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Geen mening/niet van toepassing

Vraag 12

Wanneer er een nieuw gebouw of infrastructuur wordt gebouwd en daarvoor gronden worden afgegraven, zijn deze afgegraven gronden in veel gevallen schoon en vruchtbaar en kunnen ze op dezelfde of een andere geschikte locatie worden hergebruikt. In 2018 werd meer dan 530 miljoen ton uitgegraven grond in de EU gegenereerd en als afval gerapporteerd. Om de veilige recycling van gezonde bodems te verbeteren, zijn verschillende maatregelen denkbaar. Om verontreinigde grond gescheiden te houden van schone grond, moeten deze stromen in de hele waardeketen nauwkeuriger worden gecontroleerd, met traceerbaarheid en kwaliteitscontrole van de ontgraving tot aan de ontvangende kant.

Welke maatregelen voor het veilig transporteren, behandelen of hergebruiken van uitgegraven grond moeten volgens u door het initiatief worden overwogen:

	Helemaal mee eens	Deels eens	Deels oneens	Helemaal mee oneens	Geen mening
Verplichting voor lidstaten om een bodempaspoort voor uitgegraven bodem op te stellen (een paspoort dat bij het bodemtransport hoort en toelaat om de eindbestemming van die bodem goed te plannen)					
Verplichte melding van elk grondtransport					

Een EU-doelstelling voor hergebruik van uitgegraven grond					
Kwaliteitsnormen voor hergebruik van grond					
Intermediaire organisaties die de bewegingen van uitgegraven bodems opsporen en registreren					

Anderen/overigen (toelichting in 10-100 karakters)

Het is van belang, zowel vanuit behoud van biodiversiteit, grondstoffenefficiëntie als het voorkomen van CO₂-uitstoot door transportbewegingen, om uitgegraven grond die van een voldoende kwaliteit is zo hoogwaardig mogelijk te benutten en (anders zo) waar mogelijk dicht mogelijk bij de plaats van ontgraven weer in te zetten. Nederland is geen voorstander van EU-opgelegde normgrenzen voor hergebruik. Hergebruik is vooral regionaal. Een nationale/regionale invulling van de normgrenzen door maatwerk is belangrijk voor een goede balans tussen vraag en aanbod van vrijkomende grond in de regio. Nederland is geen voorstander van een Europese norm voor het percentage grond dat mag worden hergebruikt. Wenselijk is een norm voor het percentage grond dat wordt gestort en volgens de lidstaat als herbruikbaar wordt beschouwd. Een informatieplicht waardoor de traceerbaarheid en de kwaliteit van de grond beter inzichtelijk wordt voor handhavers is welkom evenals een meldingsplicht voor de toepassing van grond. Dit laatste moet goed uitvoerbaar en handhaafbaar zijn.

Nederland is voorstander van een regelgevend kader gebaseerd op een risicobenadering, waarin lokaal en regionaal maatwerk mogelijk is, in plaats van een kader gebaseerd op productgerichte normen.

Hierbij is het van belang dat op Europees niveau geregeld wordt dat de benodigde data en informatie beschikbaar komt om de risico's te kunnen beheersen. Ten aanzien van kwaliteitsnormen voor hergebruik van grond (met name in oppervlaktewater en onder grondwaterniveau) is afstemming gewenst met andere Europese regelgeving, met name de Kaderrichtlijn water en de dochtterrichtlijnen.

Vraag 13

Geef aan welk belang u hecht aan de verschillende bepalingen voor het bereiken van een gezonde bodem in de EU tegen 2050, zoals beschreven in de vragen 5-12:

	Erg belangrijk	Belangrijk	Beperkt belangrijk	Niet belangrijk	Geen mening
Resultaatverplichting voor lidstaten om tot gezonde bodems te komen (zie vraag 5)					
Verplichte eisen voor duurzaam bodembeheer (zie vraag 6)					
Verplichting voor lidstaten inzake monitoring en rapportage van					

bodemgezondheid (zie vraag 7)					
Verplichting om verontreinigde locaties te identificeren (zie vraag 8)					
Saneringsplicht verontreinigde terreinen (zie vraag 8)					
Openbare toegang tot gegevens over verontreinigde locaties (zie vraag 9)					
Verplichte rapportage door de lidstaten over de voortgang naar geen netto ruimtebeslag (zie vraag 10)					
Wettelijke verplichting om de koper van een grond te informeren over bodemgezondheid (bodemgezondheidscertificaten) (zie vraag 11)					
Wettelijke verplichting bodempaspoort uitgegraven bodems (zie vraag 12)					

Als u andere opmerkingen wilt maken, inclusief of er nog andere problemen moeten worden aangepakt of benaderingen die moeten worden gevolgd, kunt u deze hier opsommen en beschrijven (tot 1000 karakters).

Het voorkomen van en de aanpak van bodembedreigingen wordt (deels) in kader van andere EU-regelgeving geregeld. Wat ontbreekt is een integrale benadering van het bodem-sediment-watersysteem.

De Europese Commissie maakt een vergelijking met de Kaderrichtlijn Water. Water is echter fundamenteel anders dan bodem. Water stroomt van land naar land, heeft meestal geen enkele/particuliere eigenaar en de samenstelling kan snel veranderen. Bodem is onderdeel van land(schap) en is vaak privaat eigendom. Daarnaast zijn veranderingen in de bodem traag. Dit zijn belangrijke eigenschappen om te bepalen of een resultaatverplichting of juist een inspanningsverplichting passender is als maatregel en of een afweging het beste op Europees niveau kan worden geregeld of aan lidstaten overgelaten kan worden.

Er is een sterk verschil in bodembedreigingen tussen lidstaten. Dit geldt evenzeer voor klimaat, interactie bodem-water, landgebruik, geografische kenmerken en fysieke bodemkenmerken. Het is daarom van belang dat de verdere uitwerking van het aangekondigde wetgevingsvoorstel voor bodemgezondheid voldoende ruimte biedt voor nationale/regionale/lokale afwegingen.

Een belangrijk aandachtspunt in het huidige kabinetsbeleid, is dat iedere ruimtelijke functie, zoals: woningbouw en landbouw, specifieke eisen stelt aan de bodem. Dit betekent voor de inrichting van de fysieke leefomgeving dat niet iedere gebruiksfunctie overal kan plaatsvinden en dat niet overal dezelfde eisen gesteld dienen te worden aan de bodemgesteldheid (aard en eigenschappen van de bodem). Dit betekent dat Nederland van mening is dat het een regionale/lokale afweging is wanneer een bodem vitaal/gezond is. Nederland zet voor de definitie van een gezonde bodem in op zoveel mogelijk ecosysteemdiensten die de bodem ter plaatse van nature levert.

Nederland heeft ongeveer 3 tot 6 maal de oppervlakte van Nederland nodig om haar huidige maatschappelijke opgaven te realiseren bij sectorale invulling van deze opgaven. Nederland vindt dat op veel terreinen nationaal maatwerk mogelijk moet blijven en dat harmonisering erop gericht zou moeten zijn om lokale kaders en voortgang te ondersteunen. Een gezonde bodem is voor Nederland van groot belang in de aanpak van klimaatverandering, biodiversiteit, voedselzekerheid, (grond)waterbescherming, voor economische sectoren, zoals: landbouw en woningbouw en om te komen tot een circulaire economie.

Het tegengaan van bodemverontreiniging is hierbij sinds de jaren 80 van de vorige eeuw cruciaal en blijft relevant. Essentieel is dat de risico's voor mens en milieu van een verontreiniging worden

beheerst.

Kennis van de bodem en afweging van de maatschappelijke kosten en baten is hierbij van belang. Zo kan een verontreiniging die geen risico vormt voor mens of milieu soms beter beheerst in de bodem

blijven omdat beschikbare technieken beperkt zijn, waardoor saneren soms technisch niet mogelijk is en

omdat een sanering in sommige gevallen een te nadelig effect heeft op andere ecosysteemdiensten of milieucompartimenten (energie, CO₂). Ruimte voor deze kennis en dit besef is essentieel in Europees bodembeleid. Mogelijk wetgevende acties op het terrein van bodembeheer en bodemsanering moet beperkt blijven tot maatregelen en ambitieniveau.

Vanwege de grote diversiteit van bodems en situaties is uniforme normering geen optie.

Nederland is in dit kader voorstander van een mechanisme om bij verkoop van terreinen de koper te informeren over de bodemgezondheid. De vorm waarin dit mechanisme wordt opgezet, zou aan de

lidstaat moeten zijn om te bepalen. Oproep is om een start te maken met een systeem voor chemische bodemgezondheid en in te zetten op meer kennisvergaring op fysische en biologische kenmerken om op termijn aan het systeem deze toevoegingen te doen. Het is wel van belang om te weten met welk doel dit mechanisme moet worden opgezet: Moet het de koper bijvoorbeeld bewegen tot het duurzaam gebruik van de bodem?

Nederland is geen voorstander van normgerichte regelgeving in relatie tot de EU richtlijn bodemgezondheid. Een risicogericht, regelgevend kader dat rekening houdt met regionale verschillen en oog heeft voor effectiviteit, proportionaliteit en subsidiariteit, zou moeten leiden tot een voor elke lidstaat goed werkende en uitvoerbare regeling, gericht op het beheersen van risico's in plaats van op normering. Nationaal beschikt Nederland over goed functionerende systemen en normen, zoals: de milieuverklaring bodemkwaliteit en de kwaliteitseisen voor bodemsanering en grondverzet. Deze zouden in een EU-kader moeten kunnen meedraaien.

Harmonisering zou zich, vanuit Nederlands perspectief, moeten focussen op zaken als: maatregelen die uiteindelijk leiden tot gezonde bodems en de voortgang van de aanpak van bodemverontreiniging, het instrumentarium voor risicobeoordeling van bodems en meetmethoden en prestatieverklaringen voor grond, baggerspecie en bouwstoffen. Ook is de samenloop van bodem- en (Europese) waterregelgeving is in dit kader van belang.

In dit kader lijkt harmonisatie (EU-niveau) van meetmethoden en prestatieverklaringen, waarbij lidstaten

zelf de kwaliteitseisen bepalen goed werkbaar. Kortom een harmonisatie van de kwaliteitsbeschrijving (chemisch/fysisch/biologisch), waarbinnen je als lidstaat en daarbinnen de bevoegde bestuursorganen zelf vastlegt wat aan kwaliteitseisen wordt gesteld, gelet op de lokale, specifieke opgaven.

Verbetering van de harmonisatie van bodemindicatoren kan behulpzaam zijn in het bepalen of er bodemdegradatie heeft plaatsgevonden. Stimuleer kennisontwikkeling en instrumenten zodat lidstaten land/bodem binnen een haalbare termijn kunnen herstellen en op de natuur gebaseerde oplossingen kunnen verbeteren. Stimuleer kennisontwikkeling via een transparant onderzoeksprogramma voor alle soorten landgebruik, ook voor: stadsbodems, industriële bodems, bodems als onderdeel van infrastructuur en wetlands en de aansluiting van bodems op duurzame energie en circulaire economie.

Voor Nederland is Europese samenwerking op het gebied van de stoffenproblematiek en grensoverschrijdende grondstromen evenals de regulering hiervan cruciaal. De precieze effecten (positief en negatief) en haalbaarheid van de voorgestelde maatregelen kunnen pas goed beoordeeld worden als de maatregelen verder zijn uitgewerkt. Hierbij wordt steeds gekeken naar de effectiviteit van de maatregelen voor het realiseren van de doelstellingen en naar de subsidiariteit, proportionaliteit, kosteneffectiviteit, financiële gevolgen en de mate van ambitie van de maatregelen.

Er is vanuit de Commissie gecoördineerde actie nodig om een strategie en onderzoeksprogramma te ontwikkelen om diffuse verontreiniging het hoofd te bieden. De focus zou moeten liggen op opkomende verontreinigingen zoals: PFAS, pesticiden, kunststoffen, medicijnen en hormonen. De Commissie moet de lidstaten ondersteunen om in hun beleid op nationaal niveau en in internationale samenwerking een verband te leggen tussen bodem en andere op elkaar inwerkende terreinen zoals lucht en water.

Aan duurzaam bodembeheer is effectiever invulling te geven met: beleidsinstrumenten, richtsnoeren en uitwisseling van best practices dan door middel van regelgeving. Creëer een gelijk speelveld voor duurzaam bodembeheer door economische instrumenten te ontwikkelen om de kosten van duurzaam bodembeheer en -herstel te compenseren, bijvoorbeeld: door positieve prikkels zoals kwaliteitsbenchmarks, true pricing en lokaal geproduceerde producten. Creëer een op wetenschappelijk bewijs gebaseerde tool om duurzame bodembeheerpraktijken te beoordelen. Maak gebruik van kennis, expertise, tools en producten die op mondiaal niveau zijn ontwikkeld en goedgekeurd, zoals onder het Global Soil Partnership.

Creëer mogelijkheden en financiering voor industrie en MKB om innovaties in duurzaam bodembeheer en -herstel te ontwikkelen. De EU zou de ontwikkeling van instrumenten en producten kunnen ondersteunen om de lidstaten te ondersteunen bij het implementeren van duurzaam bodembeheer, zoals: een bodem-app, klimaatslim landbouwkundig en stedelijk bodemgebruik (mitigatie en aanpassing), landbeheer en andere instrumenten voor stakeholderbeheer. Visualiseer de effecten van landgebruiksverandering in relatie tot klimaatverandering, droogte, hitte-effecten in steden.

Landen die al ver zijn in de uitvoering van bodemsanering moeten hiervan niet het nadeel ondervinden als gevolg van landen die deze stappen niet hebben ondernomen. Beschikbare Europese financiële middelen zouden daarom ook gebruikt moeten kunnen worden voor de aanpak van andere bodembreedingen.

Ruimtelijke inrichting is bij voorkeur een nationale aangelegenheid. Een uniform Europees regelgevend kader is niet haalbaar, gezien de nationale, maatschappelijke opgaven en de karakteristieke kenmerken van ons land. Het aspect van 'geen netto ruimtebeslag' is niet-te realiseren in een drukbevolkt land als Nederland. Om tot daadwerkelijk minder netto landgebruik en meer sanering van bodems te komen is gerichte stimulering noodzakelijk. Dit kan door bewust bodemgebruik te stimuleren. Ontwikkel een beleidsinstrument om 0 netto ruimtebeslag te implementeren zoals vermeld in de Roadmap to a resource efficient Europe (2011) en neutraliteit van landdegradatie zoals vermeld in SDG 15.3. 0-netto ruimtebeslag zou een operationeel doel moeten zijn en geen einddoel, dat einddoel moet duurzaamheid zijn. Ontwikkel een beleidsinstrument voor landgebruik/functies op basis van bodemkenmerken en beschikbaarheid. Dat kan helpen om meervoudig bodemgebruik te stimuleren, ingebruikname van vruchtbare bodems te voorkomen en een beroep te doen op een eerlijke en duurzame toewijzing van bodem-ecosysteemdiensten. Maak concreet wat de economische waarde van bodem nu echt is. De ecosysteemdienstenbenadering lijkt hier geschikt voor. Soms zal het ook vragen om gerichte financiering. Het is nu immers goedkoper om buiten-stedelijk te bouwen (op waardevolle bodems) dan binnenstedelijk op voormalige bedrijventerreinen (die eerste gesaneerd moeten worden).

Benadruk en ondersteun lidstaten bij het opbouwen van bodem-/landgebruiksbewustzijn, om te laten zien dat de bodem een sleutelrol speelt bij het aanpakken van maatschappelijke uitdagingen, het stimuleren van de implementatie van duurzame bodembeheerpraktijken en het bereiken van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling. A soil deal for Europe speelt een belangrijke rol bij de opbouw van een Community of Practice en het creëren van vuurtorens en lichtende voorbeelden die op deze manier alle belanghebbenden kunnen bereiken.

Wil je ook meedenken over vragen van meer technische aard waarbij expertise op het gebied van bodem of aanverwante gebieden van pas kan komen?

X Ja
0 Nee